

Таміла Філіппович ,
викладач кафедри теорії та практики іноземних мов,
Уманський державний педагогічний
університет імені Павла Тичини

ІСТОРИЧНО-СОЦІАЛЬНІ ПЕРЕДУМОВИ НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ ІСПАНІЇ

Ключові слова: навчання іноземних мов, культурно-педагогічні тенденції, запровадження новітніх методів, загальноосвітні заклади, торгово-промислові школи, іншомовна комунікація.

Сутність проблеми, стан її дослідження: впровадження навчання англійської мови в закладах освіти Іспанії в XIX та на початку XX ст., стан проблеми у зарубіжній педагогічній науці досліджували С. Мартін-Гамеро, М. А. Фернандес Менендес, М. Туньон де Лара.

Методологія, методи та дослідницькі інструменти, використані автором: порівняльно-історичний метод, проблемно-хронологічний метод, метод узагальнення та конкретизації.

Незважаючи на те, що англійська мова в Іспанії набула значного впливу тільки в другій половині XIX ст., перші контакти англійської та іспанської мов відносяться до Середньовіччя. Відома в Іспанії дослідниця англійської мови та літератури, викладач, філолог Софія Мартін-Гамеро детально описує поширення англійської мови в Іспанії, починаючи з Середніх віків і аж до XIX століття. Автор стверджує, що деякі історичні, лінгвістичні та літературні джерела вказують на те, що в Середньовіччі Іспанія виявляла інтерес до певних речей з Англії і вже володіла деякими знаннями різних культурних аспектів мови [1: 41]. Але все ж таки практично до середини XIX століття вивчення англійської мови не викликало великого інтересу серед іспанського народу, якщо воно й здійснювалося, то лише шляхом читання та перекладу різноманітних текстів, переважно класичних, з однієї мови на іншу. Нечисленні публікації того часу, що стосувалися англійської мови були словники та граматики; рівень володіння англійською мовою визначався під час читання та перекладу текстів на іспиті. Не застосовувалися методи, які б охоплювали всі мовні навички, і, звичайно, усне мовлення не розглядалося взагалі: навчитися говорити було особистою справою студента. Лише в 4 частині граматики, опублікованої в 1819 році в Барселоні Вільямом Кейсі, вперше автор звертає увагу на засоби виразності мовлення – інтонацію фрази, наголос, паузи, і, навіть, присвячує розділ віршуванню англійською мовою [2:212].

Протягом півтора століття навчання англійської мови проводилося за допомогою різних методів, що відображали різноманітні культурно-педагогічні

тенденції. Щоб зрозуміти їх краще, необхідно знати середовище, в якому вони застосовувались.

Згідно даних, які надає Мануель Туньон де Лара в праці "Іспанія ХІХ століття", "між 1859-1860 рр. в Іспанії було 1.024.882 учнів загальноосвітніх та приватних початкових шкіл із загальної кількості дітей шкільного віку 2.500.000, майже половина з них передчасно покинули заняття, щоб допомагати своїм батькам". [3:98].

"Середня освіта нараховувала 20 000 студентів, а університети – трохи більше 6000; з них, 3 755 – студенти юридичного факультету".

Кількість початкових шкіл:

1859-60 рр. = 22 060

1870 р. = 22 711

1880 р. = 23 132

1908 р. = 24 861

"За останні 28 років (між 1880 і 1908 роками) кількість початкових шкіл зросла на 8%, тоді як населення збільшилось на 20%." [4:28]

Незважаючи на те, що закон Мояно, виданий в 1857, році встановив обов'язкову початкову освіту з 6 до 9 років, "у 1887 році 71,5% іспанців не могли читати чи писати, у 1900 році неписьменність знизилася до 63,79%, на 1910 р. вона становила ще 59,79%, а в 1920 р. – 52,23%." [5:46]. Батьків, які не відправили своїх дітей до школи, якщо вона була в наявності в населеному пункті або поблизу, карали штрафом від 2 до 20 реалів.

Інтерес до вивчення англійської мови почав зростати приблизно в ХІХ столітті, коли торгівельні відносини Іспанії з Англією та Сполученими Штатами зросли. З тих пір Торгові ради різних провінцій сприяли викладанню та навчанню англійської мови як предмету першої необхідності.

Трохи раніше, освічені люди вісімнадцятого сторіччя, європейці, прагнули представити в Іспанії ідеї та знання, розроблені до того часу в Європі. У 1794 році в Хіхоні був заснований Астурійський інститут, під керуванням Франсіско де Паула Джовельянос, що пропонував навчання за спеціальністю Судноплавство, програма якого складалася з двох типів дисциплін: основних та допоміжних, до яких відносились мови, в тому числі, іноземні французька та англійська.

У Мадриді починають вивчати англійську мову в таких навчальних закладах як «Королівська семінарія дворян» в 1804 році, в коледжі Атенеум (1820) та Сан-Матео (1821). У 1828 році в Мадриді була створена Торгово-промислова школа під егідою Королівського торгівельного консульства, де навчали французької та англійської мовам. Морські консульства та Торгово-промислові палати зрозуміли важливість наявності добре підготовлених фахівців для бізнесу та необхідності знання мов для полегшення й прискорення

міжнародних ділових відносин. Згодом, наказом від 8 вересня 1850 р., відкриваються, «Торгово-промислові школи», які підтримуються комерційними установами і відносяться до середніх навчальних закладів.

У місті Сантандер англійська мова вже вивчалася в 1830-х рр. З 1839 професор Хуан Анчелл викладав курс англійської мови, в якому використовував метод "Фабрегас" для викладання мови та книги "Історія Риму" й "Історія Греції" Голдсмита для перекладу. [6:146]

Метод Фабрегаса був створений Себастьяном Фабрегасом для Голови Торгівлі королівського консульства Мадрида і опублікований в 1829 році. Це стислий виклад граматичних правил; як новинку варто зазначити, що він враховує наголос слова та пояснює, де він падає.

Завжди поряд з навчальними закладами Комерції розвивались центри навчання англійської мови. Наприклад:

Коледж Сан-Хуан Баутіста де Сантонья, заснований в 1871 році герцогом Сантонья; заняття там були безкоштовними і викладалися такі предмети: дисципліни початкової та середньої школи, встановлені в офіційних закладах освіти, предмети, що стосуються торгівлі і судноплавства, англійська та французька мови, музика, малювання і гімнастика. Ідеологія школи передбачала, що вчення має практичний характер і безпосереднє застосування для студентів. Що ж стосується викладання сучасних мов, прагнула, щоб «студенти, окрім виховання смаку до відповідної літератури, звикли використовувати словник, для того, щоб знання, отримані в класі, змогли, відтепер, використати за власних потреб».

Коледж Рамалес: дата відкриття – 1865 рік, в статуті говориться: «Англійська та французька мови будуть викладатися безкоштовно... і граматично.»

Інститут Карвахала: приватний навчальний заклад під патронатом мерії. Пропонують заняття англійською та французькою.

Школа Сан-Хосе: Підготовка з усіх предметів початкової та середньої ланки освіти, французька та англійська мови.

Франко-іспанська академія: готує до державної кар'єри, викладає мови: німецьку, англійську, французьку, італійську та португальську.

Школа Святого Серця Ісуса в Кобресес: вчителі школи склали і опублікували в 1909 році посібник з англійської мови з поясненнями граматики, читанням та діалогами для практики мовлення.

Девальська школа мов, Сантандер. Залучення іноземних вчителів, які проводять заняття рідною мовою. В школі широко застосовується метод Берліца, що базується на домінуванні усного мовлення.

На початку XIX століття в Європі почали з'являтися національні системи освіти, а з 1830-х – великі нововведення та інновації у вивченні іноземних мов,

набуває популярності «прямий» або «натуральний» метод, який прагне до того, щоб студент говорив іноземною мовою з самого початку, як це роблять діти; метод Оллендорфа, в основі якого комунікативне навчання, стислі й прості правила, учень починає говорити раніше ніж вивчить граматичні правила. Іспанський мовознавець Едуардо Бенот, який представив Оллендорфа в Іспанії між 1851 і 1854 роками, адаптував метод вивчення англійської мови з власне французької мови Оллендорфа. Цей метод направлений на студента, учитель усіляко допомагає учневі, водить його буквально «за руку». За методом Оллендорфа все залежить від учителя, від учня вимагається лише терпіння. [7: 86]

У 1843 році вже існує метод Робертсона для студентів, які навчаються без вчителя. У Іспанії він був представлений в 1850 році Педро де Рохасом, який адаптував книгу Робертсона до іспанської мови настільки успішно, що друге видання було зроблено за 11 місяців. Він звертає увагу на важливість англійської мови, яка є мовою ділових і комерційних відносин і необхідною для переговорів та подорожей. Це практичний метод, який наполягає на повторенні, аналізі та порівнянні. Важливою є практика, правила вивчаються, не усвідомлюючи цього. Реалізується шляхом перекладу коротких фраз англійською та іспанською мовами. [8: 36]

Трохи пізніше, в 1878 році Максиміліан Берліц заснував першу мовну школу Берліца. У ній і в наступних, які були засновані, він застосовує власний метод на основі «природного методу», який має наступні характеристики: зосередження на комунікації, урок проводиться іноземною мовою, читають і пишуть лише те, що вже вивчено в усній формі.

На початку ХХ століття ситуація залишається подібною. З одного боку, прихильники «природного» методу, а з іншого – ті, що підтримують змішаний підхід, тобто комунікативний + граматичний, і, нарешті, прихильники старого методу: перекладу.

У 1900 році була опублікована праця Допхельхайма з навчання англійської, французької та німецької мов. У якій він поєднує граматично-перекладний метод з "корисним читанням". [9: 44]

У тому ж таки 1900 р., професор Барселонської торгівельної школи Хесус Касадесус рекомендує завжди починати з письмової мови, з "текстами хороших авторів", щоб "порівняти власну та інакшу мову". [10:33]

У 1915 році Альфредо Касусо Веласко, викладач англійської мови школи міста Сантандер опублікував «Англійську граматику», що складалася з граматики та перекладу вправ і була пов'язана з морською галуззю. [11:37]

У 1927 році при університетах були створені центри вивчення іноземних мов де викладалися переклад, читання, граматики і мовлення. Його студенти отримували ступінь бакалавра мов і набували підготовки вчителів іноземних

мов, аж доки в п'ятдесятих роках двадцятого століття не було започатковано вивчення філології в іспанських університетах.

Висновки та результати дослідження

Протягом XIX та першого півріччя XX століття спостерігається зростання інтересу до вивчення іноземних мов, зокрема англійської, на території Іспанії. Важливу роль у розвитку навчання англійської мови зіграли торгівельно-промислові структури, які першими зрозуміли необхідність знання іноземних мов та започаткували центри вивчення їх практично у всіх регіонах Іспанії. Викладачі таких центрів виробили власні методи або запровадили ті новітні методи, які вже існували в Європі, що в цілому поліпшило навчання іншомовної комунікації та сприяло інтенсивному розвитку економічних відносин між Іспанією, Англією та США.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Martín-Gamero, Sofía. La enseñanza del inglés en España. – Madrid: Gredos. – 1961.
2. Casey, William. Nueva y completa gramática inglesa para uso de los españoles. –Barcelona. – 1827.
3. Tuñón de Lara, Manuel. La España del siglo XIX, vol, 1-2. – Madrid: Akel. – 2010.
4. Tuñón de Lara, Manuel. La España del siglo XX, vol, 1-2-3. – Madrid:Akel. –2000.
5. Ministerio de la educación. Historia de la educación en España, tomo II, De las Cortes de Cádiz a la revolución de 1868. – Libros de Bolsillo de la Revista de Educación. – Madrid. – 1979.
6. Fernández Menéndez, María Antonia. Relación entre la antigua carrera de comercio y el desarrollo de los estudios de inglés : referido a la ciudad de Santander en el siglo XIX y primeros años del XX. – Tonos Digital. – 2009.
7. Benot, Eduardo. Ollendorf reformado. Gramática inglesa y método para aprenderla, 1º y 2º cursos. – Librería de los sucesores de Hernando. – 1911.
8. Robertson, Theodore. Nuevo curso práctico, analítico, teórico y sintético del idioma inglés, traducido por Pedro José Rojas. – NuevaYork : D. Appletony Compañía. – 1891.
9. Doppelhaim, Max. Nociones de gramática inglesa. – Barcelona: Casa Editorial Sopena. – 1900.
10. Casadesús, Jesús. ¿ Quiere v. hablar y traducir inglés ?. – Barcelona. – 1900.
11. Casuso Velasco, Alfredo. Gramática inglesa 1º curso. – Santander. – 1915.